

Vsi (pojo):

Zeleno, zeleno drevo
bo vzraslo pod rdeče nebo.
Udari, udari, moj brat,
odgrnil boš srečno pomlad!

(Jezušček posluša nekaj časa. Roke ima sklenjene na prsih. Nato se obrne in počasi odide. Dečki za njim, veselo vriskajoč.)

(Zastor počasi pada.)

(Dalje.)

Jože Gregorič:

Simon Gregorčič.

Ob petindvajsetletnici pesnikove smrti.

Leta 1844. sta se rodila Slovencem dva velika moža: najbolj ljudski pisatelj Josip Jurčič in najbolj ljudski pesnik Simon Gregorčič. In usoda je nanesla, da letos praznujemo petdesetletnico, kar je umrl Jurčič (3. maja 1881), in petindvajsetletnico, kar je umrl Gregorčič (24. novembra 1906).

Simon Gregorčič, ki hočemo tukaj o njem spregovoriti nekaj besed, se je rodil 15. oktobra 1844 v Vrsnem pod Krnom na Goriškem. Vas je bila med vojsko vsa razdejana, le spominska plošča Gregorčičeva se je ohranila, ki pa se je razbila, ko so jo prevažali. Bil je sin kmečkih staršev, česar se je vedno s ponosom spominjal v prelepi pesmi »Kmečki hiši«. V mladosti je pasel očetove ovce in prepeval po zelenih planinah ter se oziral na bistro Sočo. Tudi teh presrečnih mladih let ni mogel nikoli pozabiti in jim je postavil najlepši spomenik s pesmijo »Veselo pastir«, ki se začne takole:

»Zakrivljeno palico v roki,
za trakom pa šopek cvetlic
ko kralj po planini visoki
pohajam za tropom ovčic...«

Toda to brezskrbno veselje je le prekmalu minilo. Ker je bil nadarjen in zelo marljiv, so ga dali v goriško gimnazijo, kjer je tudi izvrstno napredoval. Že v gimnazijskih letih pa se mu je oglasila njegova pesniška žilica. Začel je pesnikovati, se pridno učil slovanskih jezikov in zvesto prebiral našega največjega pesnika Franceta Prešerna ter v tem času zložil že nekatere svoje najlepše pesmi, kakršna je n. pr. »Mojo srčno kri škropite...«

Po maturi, ki jo je napravil l. 1864 z odličnim uspehom, se je odločil za semenišče, ker se je hotel popolnoma posvetiti svojemu narodu in zanj žrtvovati vse svoje sile. Kaplanoval je po raznih krajih na Goriškem, kjer se je povsod vrgel na delo med ljudstvom, ki ga je silno vzljubilo.

Gregorčiča je nadlegovala vedno bolj srčna napaka. Moral je pustiti dušno pastirstvo in stopiti v pokoj, kjer pa je še zmerom zlagal pesmi in pomagal, kjer je mogel. Zadnja leta so ga morile še skrbi za vsakdanji kruh. V jeseni 16. novembra 1906 ga je med sv. mašo zadel mrtvoud.

24. novembra — torej ravno pred pet in dvajsetimi leti — pa je izdihnil svojo plemenito dušo. Pokopali so ga na domačem pokopališču pri sv. Lovrencu, kakor je sam želel in vedno hrepenel »nazaj v planinski raj...«

Simon Gregorčič je velik pesnik. Ko je še živel, so ga imenovali naravnost »goriški slavček«, kar je po vsej pravici tudi zaslužil. Saj so vsakemu znane njegove pesmi: proroška »Soči«, ali veličastna »Oljki«, dalje ljubka »Mavrica« in strahotna »O nevihti«. Gregorčič je bil mehka in občutljiva pesniška narava in je zložil mnogo tudi prav lepih otroških pesmi, med katerimi so gotovo najkrasnejše že omenjeni »Veseli pastire«, »Pogled v nedolžno oko«, »Pri zibelki«, »Pri mrtvaškem odruc... Zapel je pa marsikatero tudi pogumno in odločno popevko, v kateri je vzpodbujal svoje rojake k delu za narod: »Daritev« (»Daritev bodi ti življenje celo...«), »Življenje ni praznik...«. Pred tri in dvajsetimi leti (1908) je izdala Mohorjeva družba lep zvezek njegovih »Poezij«. Tam so zbrane najlepše Gregorčičeve pesmi. Ker je šla Mohorjeva knjiga v vse kraje slovenske domovine, upam, da se še marsikje najdejo Gregorčičeve »Poezije«. Vsi, ki boste prebrali te vrstice, pogledjte doma in povprašajte, morda jih boste tudi še kje iztaknili. In potem jih berite in prepevajte, pa boste videli, da je bil Simon Gregorčič res pesnik po božji volji.

Marija Kmetova:

Kako smo se vpisovali za skavte.

aši trije so imeli zmeraj le eno misel, eno željo, eno hrepenenje: Da bi bili skavti! Dan na dan je šlo po hiši: »Oh, kdaj se bodo šli vpisat!« Spočetka se nismo zmenili za te besede, potem smo se hudovali, za-tem jih odganjali kot sitne muhe in slednjic smo vendarle končali: »Tak dobro, pa bomo šli!«

»Kdaj pa, kdaj?«

»Bomo že šli.«

»Pa kdaj? Ali zdajle? Kar precej? Dajmo, dajmo!«

»Počakajte, bomo že šli.«

»Oh, kar pojdimo, kar zdajle!«

»No — v soboto.«

»Kaj pa je danes?«

»Nedelja.«

»Oh, šele nedelja!«

Tako v nedeljo. Nato vsak dan: »Pojdimo, pojdimo!« Tja do sobote. Pa smo šli.

Po poti so govorili: »Kakšne imenitne klobuke bomo imeli! Pa kakšne krasne hlače! Pa dolge palice! In ruto krog vratu! Pa našive! In piščalke! In velikanske nahrbtnike! In kotličke za kuho. Pa vilice, pa žlice, pa nož. Pa v gozdu bomo dan in noč. In kako imenitno bomo jedli! Pa plezali bomo po drevesih! In plavali! Jaz bom četovodja. Jaz tudi. Jaz tudi. Po skalah bomo plezali. Kurili bomo. Pa v šotorih spali. Ali se bomo brcali!« In tako dalje — jaz niti do besede nisem prišla.

Gremo, pridemo do tistega poslopja, kjer smo mislili, da se moremo vpisati. Fantom so kar zažareli obrazi, se jim zasvetile oči, eden je še prebledel, drugi se strumno vstopil, tretji salutiral.

Vprašam: »Ali je tukaj pisarna za skavte?«